Anayasa Mahkemesi İkinci Bölüm – B. No: 2020/26457 (5.5.2026)

Karar metni resmî kaynaktan aktarılmıştır; heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

(Başvuru Numarası: 2020/26457)

Karar Tarihi: 5/5/2026

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, senede dayalı alacağın tahsili amacıyla başlatılan icra takibinde taşınmazların satışından fazladan katma değer vergisi (KDV) tahsil edildiği iddiasıyla yapılan şikâyetin süre aşımından reddine karar verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, senede dayalı alacağının tahsili amacıyla Bingöl İcra Müdürlüğünün (İcra Müdürlüğü) E.2016/8322 sayılı takip dosyasında icra takip işlemleri başlatmış ve borçlu tarafından itiraz edilmemesi üzerine takip kesinleşmiştir. Bu kapsamda borçlu adına kayıtlı Bingöl ilinde kain iki adet taşınmazın satışına karar verilmiştir. Başvuruya dayanak satış işlemi 17/6/2020 tarihinde ilan edilmiş, başvurucuya aynı gün Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi (UETS) yoluyla gönderilmiş ve 22/6/2020 tarihinde tebliğ edilmiştir.

3. Başvurucu, 30/6/2020 tarihli dilekçeyle İcra Müdürlüğünden satışı yapılan taşınmazların KDV oranının düzeltilmesi talebinde bulunmuştur. Başvurucu, satışı yapılan bu taşınmazların tapu kayıtlarında depo vasfında kayıtlı olmasına rağmen 17/6/2020 tarihli taşınmaz açık artırma şartnamesi ve tutanaklarında da tespit edildiği üzere fiilen konut olarak kullanıldığını, taşınmazların 110 metrekare yüz ölçümlü olduğunu, 150 metrekarenin altında yüz ölçümlü olan taşınmazların icra yoluyla satışında KDV oranının %1 üzerinden hesaplanması gerekirken sehven %18 oranında hesaplandığını belirterek taşınmazın konut niteliğinde değerlendirilerek KDV oranının %18 yerine %1 oranında hesaplanmasını talep etmiştir. İcra Müdürlüğü aynı günlü işlemle başvurucunun talebini reddetmiştir. Ret gerekçesinde, taşınmazların tapu kayıtlarındaki vasfı ile fiili durumlarının farklı olması hâlinde KDV oranının yüksek olan oran üzerinden hesaplanacağını açıklamıştır.

4. Başvurucu, İcra Müdürlüğünün kararına karşı 30/6/2020 tarihinde Bingöl İcra Hukuk Mahkemesinde (İcra Mahkemesi) şikâyet yoluna başvurmuştur. İcra Mahkemesi 22/7/2020 tarihli kararıyla şikâyeti kesin olarak reddetmiştir. Kararının gerekçesinde; 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 16. maddesi uyarınca şikâyetin yedi (7) gün içinde yapılması gerektiği, şikâyete konu gayrimenkulleri içeren satış ilanının 17/6/2020 tarihinde UETS ile tebliğ edildiği, 22/6/2020 tarihinde ise otomatik olarak okunmuş sayıldığı belirtilmiştir. Satış ilanının tebliğinin usulsüzlüğü yönünde bir iddianın da bulunmadığı şikâyette yedi (7) günlük sürenin sonu olan 29/6/2020 tarihine kadar icra müdürlüğü işlemine karşı icra mahkemesi nezdinde şikâyet başvurusu yapılması gerekirken Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtlarına göre 30/6/2020 tarihinde yapılan şikâyette süre aşımı bulunduğu ifade edilmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 27/7/2020 tarihinde öğrendikten sonra 19/8/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyonca başvurunun kabul edilemez olduğu hususunda oybirliği sağlanamaması nedeniyle kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu; icra memurluğunun başvurunun reddine dair kararı üzerine aynı gün mahkemeye başvurulduğunu, süre aşımı olmadığını, taşınmazların icra yoluyla satışında KDV oranının hatalı belirlenmesine dair uyuşmazlıkların 2004 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan süresiz şikâyet olarak değerlendirilmesi gerektiğini, davanın yedi günlük süreye tabi olmadığını belirterek hukuki güvenlik ilkesine aykırı şekilde süre aşımı gerekçesiyle davasının reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, İcra Mahkemesi kararının verildiği günün taşınmazlara ilişkin satışın ilk günü olduğunu ve katılımcı olmaması, satış işlemlerinin devam etmesi ve dosyadan tahsilat sağlanması amacıyla ihaleye katılarak taşınmazları kendisinin satın aldığını, KDV ödediğini, taşınmazın icra yoluyla satışında tapu kaydında yer alan niteliği yerine fiili durumunun dikkate alınması gerektiğine dair emsal kararlar olduğunu, İcra Mahkemesinin yeterli ve gerekli inceleme yapmadan hatalı değerlendirme ile karar verdiğini, belirlenen yüksek KDV oranının ihaleye katılımı azaltarak zarara uğramasına sebep olduğunu vurgulayarak mülkiyet hakkının ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ifade etmiştir.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun fazla ödenen KDV'nin iadesi için düzeltme ve şikâyet yoluna başvurarak anılan başvuruların reddi hâlinde vergi mahkemesinde veyahut ihalenin feshi talebiyle adli yargıda dava açma imkânı bulunmasına rağmen icra mahkemesi dışında başka bir yola başvurduğuna dair bilgi ve belge ibraz edilmediğinden kanun yollarının tüketilmediğini, ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğunu, başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihatları ile somut olayın kendine özgü şartları gözönüne alınarak değerlendirme yapılması gerektiğini beyan etmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

9. Başvurucunun şikâyetinin özü, İcra Mahkemesine yapılan şikâyet başvurusunun süresinde -yedi (7) gün içinde- yapılmadığı gerekçesiyle süre aşımından reddedilmesine ilişkin olduğundan başvuru, mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan (emsal başvuru) ([1. B.], B. No: 2019/7966, 2/4/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir.

12. Anayasa Mahkemesinin anılan kararında, Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 2004 sayılı Kanun'un 16. maddesine ilişkin içtihadına yer verilerek icra memurunun işleminin kanuna veya olaya uygun bulunmaması nedeniyle icra mahkemesine başvurularak şikâyet yolu ile kaldırılmasının istenmesinin kural olarak yedi günlük süreye tabi olduğu açıklanmıştır. Ancak bu kuralın bir hakkın yerine getirilmemesi veya sebepsiz sürüncemede bırakılması ile kamu düzenine aykırı olarak işlem yapılmış olması hâli şeklinde iki önemli istisnasının bulunduğu, bu durumlarda ilgilinin süresiz şikâyet yoluna gidebileceği belirtilmiştir. Kararda, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi içtihadına göre icra yoluyla ihalede satışın KDV'den istisna olup olmadığı, bu satış nedeni ile icra dairesince alıcıdan KDV alınmasının veya KDV oranının kanuna uygun olup olmadığı meselelerinin bir hakkın yerine getirilmemesine ilişkin olarak değerlendirildiği ve 2004 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca bu konuya dair şikâyetin süreye tabi olmadığı tespit edilerek süre ret kararının başvurucu açısından öngörülemez olduğu ve başvurucuya aşırı külfet yüklediği değerlendirilerek

mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir ((emsal başvuru), §§ 66-68).

13. Somut olayda başvuruya dayanak satış işlemi 17/6/2020 tarihinde ilan edilmiş ve başvurucuya aynı gün UETS yoluyla gönderilmiş ve 22/6/2020 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 30/6/2020 havale tarihli dilekçesiyle, taşınmazların konut niteliğinde olması nedeniyle KDV oranının %18 yerine %1 oranında hesaplanmasını talep etmişse de talebi aynı günlü işlemle reddedilmiştir. İcra Müdürlüğünün kararına karşı 30/6/2020 tarihinde İcra Mahkemesine şikâyet başvurusu yapmış, İcra Mahkemesi şikâyet başvurusunun yedi (7) günlük sürenin sonu olan 29/6/2020 tarihine kadar yapılması gerekirken UYAP kayıtlarına göre 30/6/2020 tarihinde yapıldığı hususlarına dikkat çekerek süre aşımı gerekçesiyle şikâyeti kesin olarak reddetmiştir.

14. (Emsal başvuru) kararındaki -icra dairesince alıcıdan KDV alınmasının veya KDV oranının kanuna uygun olup olmadığı meselelerinin bir hakkın yerine getirilmemesine ilişkin olduğu, 2004 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca bu konuya dair şikâyetin süreye tabi olmadığı, Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin içtihadının bu yönde olduğu- şeklindeki tespitler ışığında somut olay değerlendirildiğinde, başvurucunun İcra Müdürlüğüne taşınmazın satışında uygulanması gereken KDV oranının düzeltilmesi yönünde bir başvuru yaptığı, bu başvurunun reddi üzerine İcra Mahkemesine yapılan şikâyet başvurusunun ise 2004 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrası ve Yargıtayın konu hakkındaki içtihadı dikkate alınmadan reddedildiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda verilen kararın başvurucu açısından öngörülemez olduğu, ağır bir külfete yol açtığı, dolayısıyla mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

16. Başvurucu, %1 yerine %18 oranında KDV ödemek zorunda kalması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna varıldığından mülkiyet hakkı yönünden ayrı bir değerlendirme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

17. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile uğradığı 14.280 TL zararın tazminine hükmedilmesi talebinde bulunmuştur.

18. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. (emsal başvuru) [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; (emsal başvuru) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; (emsal başvuru) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

19. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bingöl İcra Hukuk Mahkemesine (E.2020/47, K.2020/36) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.